

DEONTOLOGIA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE ȘI DISCRIMINAREA

Profesor MOIȘ DANIELA, Liceul Tehnologic "Elisa Zamfirescu", Satu Mare

Deontologia s-a conturat ca știință a drepturilor și îndatoririlor ce asigură desfășurarea activității umane în condiții optime, într-un câmp profesional dat. Termenul **deontologie** (deontos = datorie, obligație și logos = cuvânt, știință) desemnează "știința a ceea ce trebuie să faci în orice împrejurare" (Popeangă, Vasile, *Pedagogie*, Ed. Mirton, Timișoara, 1994, pag. 90 apud Jeremy Bentham, *Deontologia sau știința moralei*, 1834 apud Jeremy Bentham- *Deontologia sau știința moralei*, 1834. pag 90).

De-a lungul timpului, în orice activitate profesională, oamenii intră în relații unii cu alții pentru îndatoririle lor reciproce, precum și pentru îndeplinirea datoriilor lor sociale. Acestea trebuie îndeplinite, indiferent de etnie, religie sau orice altă formă de discriminare. În câmpul activității pedagogice există acțiuni obligatorii: notarea absențelor, încheierea situației semestriale a unui elev care a frecventat cursurile etc.; acțiuni interzise: bătaia, jignirea elevilor, copiatul etc.; acțiuni permise: lectura unei cărți, vizionarea unui film etc.; precum și acțiuni neobligatorii. Indiferent de situație, elevii trebuie tratați în mod egal, în cadrul oricărei ore și, implicit, și în cadrul orelor de limba și literatura română.

De altfel, deontologia și lipsa discriminărilor de orice fel au la bază norme interioare, care pornesc din imboldurile morale ale educatorului și din norme eteronome, exterioare, care sunt impuse de societate și de autoritatea școlară cu scopul de-a asigura moralitatea și profesionalitatea activității educatorului, deoarece un educator nu poate penaliza după bunul său plac. De aceea studiul deontologiei e o necesitate profesională.

Un copil trebuie privit prin prisma devenirii lui, a idealului pe care și-l construiește pas cu pas și care-i va forma propria personalitate și propriul stil de viață, nu în funcție de alte criterii care nu corespund normelor sociale. Orice educator trebuie să aibă conștiința datoriilor asumate față de copil, să fie în slujba lui pentru a-l ajuta să se dezvolte, să se formeze.

Ca educator trebuie să mă interesez nu doar de prezentul copilului, ci și de viitorul lui. Se știe foarte bine că un copil este ca un copac, când se îndoiește, anevoie se îndreptează. Cine este alături de elevul său nu și-a pierdut inima de copil, puritatea sufletească .

Studierea limbii și literaturii române în școală prezintă o importanță inestimabilă, pentru că, în primul rând "Limba noastră-i o comoară/ În adâncuri înfundată,/Un șirag de piatră rară/ Pe moșie revărsată.", este expresia cea mai cuprinzătoare a ființei naționale a poporului român. Limba română este limba oficială a României, o necesitate în cadrul vieții sociale, economice, politice și culturale din spațiul românesc. Prin intermediul limbii române se asigură dobândirea cunoștințelor din sfera tuturor celorlalte obiecte de învățământ, a noțiunilor de cultură generală ; se cultivă gândirea elevilor, știut fiind faptul că ideile se prefigurează și există în mintea omului pe baza cuvintelor, propozițiilor și a frazelor. Limba română îi ajută pe elevi să întrețină relații interumane eficiente pe diverse planuri de activitate. De asemenea, limba română contribuie, într-o mare măsură, la cultivarea sensibilității elevilor, la nuanțarea exprimării lor, orale și scrise.

Literatura română, pe de altă parte, aparține domeniului artei, unde intuiția artistică deține un rol esențial. În primul rând, studiul acestei discipline dezvoltă sensibilitatea elevilor, inoculându-le cunoștințe, idei, sentimente și le modelează atitudini, comportamente umane. Pentru ca elevii să-și însușească limbajul specific al

literaturii, profesorul de limbă și literatură română trebuie să se preocupe de procesul receptării artistice a operelor, de metodele, procedeele și mijloacele specifice acestui proces, de înlesnirea contactului direct al elevului cu opera literară (dezvoltarea creativității elevilor ; transfigurarea realității ; fenomenul literar trebuie raportat la împrejurările în care a apărut; expresivitatea textului literar, trăsăturile unui text literar ; interpretarea trebuie făcută în funcție de particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor și de individualitatea operei etc.). În consecință, « finalitatea principală a procesului de receptare a literaturii în școală rămâne aceea de a forma din elevi cititori de literatură, în devenire oameni cu deprinderea de a citi, zilnic, ceva interesant, capabili de a adopta o poziție personală față de lecturile lor. » (Parfene, Constantin, *Metodica studierii limbii și literaturii române în școală*, Ed. Polirom, Iași, 1999, pag 115)

La fel ca orice altă disciplină, limba și literatura română presupune existența unor acțiuni educative cu datoriile ei, datorii care trebuie să fie bine cunoscute de toți cei ce se angajează pe drumul plin de responsabilități al formării viitoarei generații.

Pentru a fi stimat de colegi și prețuit de elevii săi, profesorul trebuie să aibă o bună pregătire de specialitate și psihopedagogică. El trebuie să știe nu numai volumul de cunoștințe recomandat de programă și manuale, ci cui sunt destinate acestea, apoi cum vor fi însușite cunoștințele, prin ce metode și procedee. Cunoștințele de limbă și literatură română fiind adesea dificile pentru elevi, e de datoria profesorului să știe gradul de dezvoltare a gândirii, memoriei, imaginației și reacțiile emotive ale elevilor. De asemenea, profesorul trebuie să știe pe ce experiență de viață se poate baza și la ce trăiri poate apela, adică să intuiască de câtă energie psihică au nevoie elevii pentru asimilarea anumitor noțiuni de limbă și literatură română.

Pentru a transmite elevilor cât mai bine ceea ce știe, profesorul va poseda un bogat repertoriu de metode și procedee care asigură însușirea și fixarea cunoștințelor de limbă și literatură română, de la cele clasice până la cele moderne. Așadar, el va participa la cercurile pedagogice, la sesiunile științifice ale cadrelor didactice și la cursuri de perfecționare. Profesorul are obligația să consulte pentru orice problemă revistele de profil, cărțile de specialitate, fiind obligat să țină pasul cu cercetările pedagogice și de didactică specială. Bineînțeles că un profesor, indiferent de disciplina pe care o predă, nu trebuie să uite de problemele psihopedagogice și să nu uite că arta și știința de a predă nu țin loc de toate. El are obligația să îl ajute pe elev să dobândească acele valori morale, care să contribuie la dezvoltarea personalității sale, precum și la formarea lui ca om.

Un profesor poate și ar trebui să aibă numeroase calități, care pot fi native, dobândite prin muncă, studiu și perseverență, la care se adaugă mereu anii de studiu. Acesta, pe lângă disciplina predată, trebuie să îi ajute pe elevi să înțeleagă că prejudecățile nu ar trebui să constituie baza niciunei acțiuni și să elimine discriminarea, de orice natură, din viața lor.

Gândindu-mă la calitățile necesare profesorului de limbă și literatură română, aș menționa următoarele: să aibă pregătire de specialitate; să țină ritmul cu progresul disciplinelor pedagogice; să considere că pregătirea metodologică este pentru el ca anatomia pentru medic; să aibă vocație pedagogică pentru a înlesni comunicarea și dialogul permanent cu elevii; să iubească copiii; să manifeste bună dispoziție; să aibă capacitatea de asimilare și sinteză; să aibă o bună memorie, ordine și claritate în gândire, atenție distributivă și spirit de observație etc. De asemenea, profesorul de limbă și literatură română trebuie să aibă capacitatea de a expune clar și convingător ideile; să se exprime ușor, folosind un limbaj adecvat; formulările să fie precise și concise, să aibă un vocabular

dezvoltat; să aibă intonație corectă și dicție plăcută; să aibă tact pedagogic, adică să aibă simțul măsurii în toate; talentul de a aprecia rapid și corect situația; priceperea de a prevedea reacțiile și de a anticipa mintal rezultatul măsurilor luate.

Profesorul de limba și literatura română trebuie să utilizeze metode și procedee specifice disciplinei pe care o predă, astfel încât să-i atragă pe elevi în lumea mirifică a cărților pentru a le deschide noi perspective, făcându-i conștienți că, în societate, primează OMUL, indiferent de etnie, culoare, religie sau orice altă formă de discriminare. Chiar dacă « câteodată, când ești la capătul puterilor, ai vrea să te odihnești...trebuie să te întorci spre conștiință: Ce vrei să faci ? – răspunde conștiința – datoria este să continui. » (Hugo, Victor, *Cugetări*, Ed. Albatros, București, 1982, pag. 60)

Bibliografie :

1. Cucuș, Constantin, *Pedagogie*, Ed. Polirom, Iași, 1998
2. Goia, Vistian, *Didactica limbii și literaturii române*, Ed. Dacia, CJ, 2002
3. Hugo, Victor, *Cugetări*, Ed. Albatros, București, 1982
4. Pamfil, Alina, *Didactica limbii și literaturii române*, Ed. Dacia, CJ, 2000
5. Parfene, Constantin, *Metodica studierii limbii și literaturii române în școală*, Ed. Polirom, Iași, 1999
6. Popeangă, Vasile, *Pedagogie*, Ed. Mirton, Timișoara, 1994